

Téma 4: Základní pojmy matematické statistiky

Úkol 1.: Průzkum chování výběrového průměru a výběrového rozptylu

1. Vytvořte nový datový soubor o 103 proměnných a 100 případech. Pomocí programu gener.svb, který si stáhnete z Učebních materiálů, se naplní prvních 100 proměnných 100 realizacemi náh. veličin $X_i \sim R_s(0,1)$, $i=1, \dots, 100$, do proměnné v101 se uloží pořadová čísla 1 až 100, do proměnné v102 (resp. v103) se uloží průměry (resp. rozptyly) proměnných v1 až v100.

Option Base 1

Sub Main

Dim s As Spreadsheet

Set s = ActiveSpreadsheet

For i = 1 To 100

s.Variable(i).FillRandomValues

'do promennych v1 az v100 se ulozi nahodna cisla z intervalu(0,1)

Next i

s.VariableLongName(101) = "=v0"

'do promenne v101 se ulozi poradova cisla 1 az 100

s.VariableLongName(102) = "=mean(v1:v100)"

'do promenne v102 se ulozi prumery promennych v1 az v100

s.VariableLongName(103) = "=stdev(v1:v100)^2"

'do do promenne v103 se ulozi rozptyly promennych v1 az v100

s.Recalculate

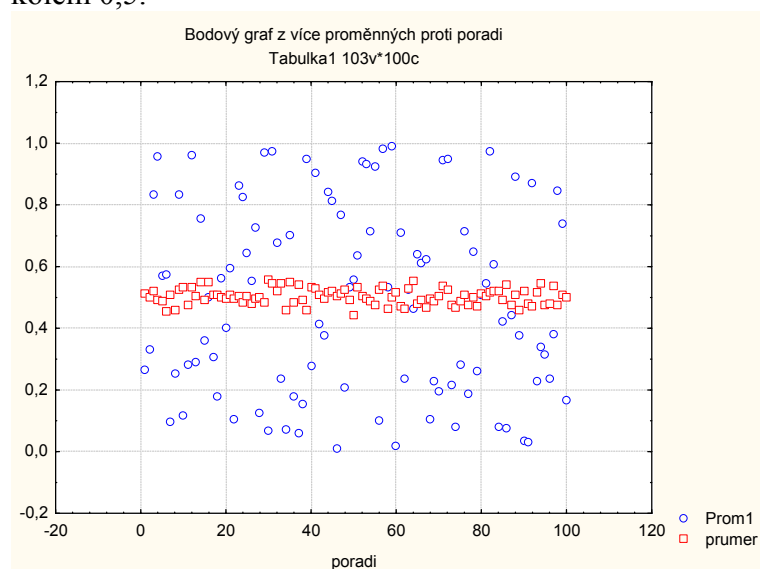
End Sub

(Makro se spouští pomocí modré šipky na panelu nástrojů.)

Proměnnou v101 přejmenujte na PORADI, v102 na PRUMER a v103 na ROZPTYL. Vzniklý datový soubor uložte pod názvem uniform.sta.

2. Graficky znázorněte hodnoty některé z proměnných v1, ..., v100 (např. v1) a hodnoty proměnné PRUMER.

Návod: Grafy – Bodové grafy – Typ grafu Vícenásobný – vypneme Lineární proložení – Proměnné X PORADI, Y v1, PRUMER, OK, OK. Vidíme, že hodnoty proměnné v1 se nacházejí mezi 0 a 1, zatímco hodnoty proměnné PRUMER se koncentrují v úzkém pásmu kolem 0,5.

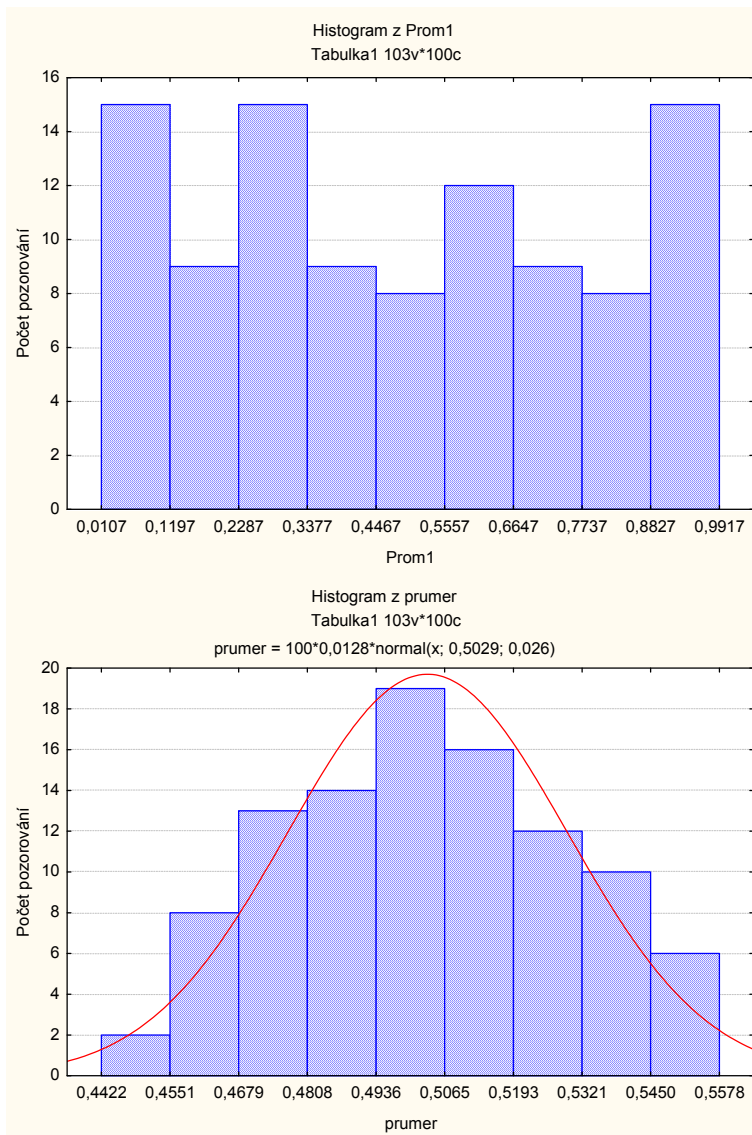

3. Vypočtete průměr a rozptyl např. proměnné v1 a proměnné PRUMER. Průměr proměnné v1 by měl být blízky 0,5, rozptyl $1/12 = 0,083$. Průměr proměnné PRUMER by se měl blížit 0,5, zatímco rozptyl by měl být 100 x menší než $1/12$, tj. 0,00083. Dále vypočtete průměr proměnné ROZPTYL. Měl by se blížit $1/12 = 0,083$.

Proměnná	Popisné statistiky (uniform)	
	Průměr	Rozptyl
Prom1	0,536605	0,078676
PRUMER	0,503984	0,000783

Proměnná	Popisné statistiky (uniform)	
	Průměr	Rozptyl
ROZPTYL	0,083143	

4. Nakreslete histogram pro proměnnou v1 a pro proměnnou PRUMER. První histogram se blíží úsečce, druhý Gaussově křivce.

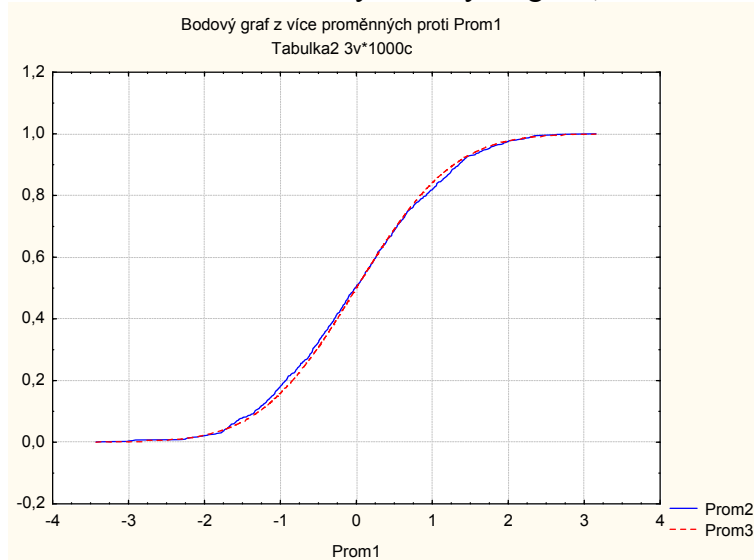

5. Celý postup zopakujte pro exponenciální rozložení s parametrem $\lambda=2$. V programu gener.stb napište místo s.Variable(i).FillRandomValues s.VariableLongName(i) = "=Vexpon(rnd(1),2) "

Připomeneme si, že průměr proměnné v_1 i průměr proměnné PRUMER by se měl blížit $1/2$, rozptyl proměnné v_1 by měl být blízký $1/4$ a rozptyl proměnné PRUMER by měl být 100 x menší, tj. $0,0025$. Průměr proměnné ROZPTYL by se neměl příliš lišit od $1/4$.

Úkol 2.: Ilustrace nestrannosti výběrové distribuční funkce

1. Vytvořte nový datový soubor o třech proměnných a 1000 případech.
2. Do proměnné v_1 uložte 1000 realizací náhodné veličiny s rozložením $N(0,1)$ tak, že v Dlouhém jménu použijte příkaz `=vnormal(rnd(1);0;1)`
3. Hodnoty proměnné v_1 seřadíte podle velikosti: Data - Setřídít.
4. Proměnnou v_2 transformujte tak, že v Dlouhém jménu použijte příkaz `=v0/1000`.
5. Do proměnné v_3 uložte hodnoty distribuční funkce rozložení $N(0,1)$. Do Dlouhého jména napište příkaz `=INormal(v1;0;1)`
6. Nakreslete dvourozměrný tečkový diagram, kde na osu x vyneste v_1 a na osu y v_2 a v_3 .

Vidíme, že průběh výběrové distribuční funkce $F_{1000}(x)$ (modrá čára) je velmi podobný průběhu distribuční funkce $\Phi(x)$ (červená čára).

7. Postup zopakujte pro rozsah výběru $n = 100$. Uvidíte, průběh výběrové distribuční funkce $F_{100}(x)$ se od průběhu distribuční funkce $\Phi(x)$ liší výrazněji.

Úkol 3.: Sledování vlivu rozsahu výběru na šířku intervalu spolehlivosti (při $\alpha=0,05$)

Pro hypotetické náhodné výběry rozsahu n ($n = 5, 7, 9, \dots, 85$) z rozložení $N(0,1)$, jejichž výběrové průměry se vždy realizovaly hodnotou 0 , vypočtete dolní a horní meze 95% intervalů spolehlivosti pro μ a graficky znázorníte závislost těchto mezí na rozsahu n .

Upozornění: Meze $100(1-\alpha)\%$ empirického intervalu spolehlivosti pro střední hodnotu při

známém rozptylu se počítají podle vzorců: $d = m - \frac{\sigma}{\sqrt{n}} u_{1-\alpha/2}$, $h = m + \frac{\sigma}{\sqrt{n}} u_{1-\alpha/2}$

Návod: Z Učebních materiálů stáhněte program intsp1.svb a otevřete ho v programovacím okně.

Option Base 1

Dim s As Spreadsheet

Sub Main

 alfa = 0.05

 'pevně zvolené riziko

 m = 0

 'pevně zvolený průměr

 sigma = 1

 'pevně zvolená směrodatná odchylka

 n = 3

 'počáteční rozsah výběru

 Set s = ActiveSpreadsheet

 For I = 1 To 41

 s.Cells(I, 2) = m - VNormal(1 - alfa / 2, 0, 1) / Sqrt(n + 2 * I)

 'dolní mez intervalu spolehlivosti

 s.Cells(I, 3) = m + VNormal(1 - alfa / 2, 0, 1) / Sqrt(n + 2 * I)

 'horní mez intervalu spolehlivosti

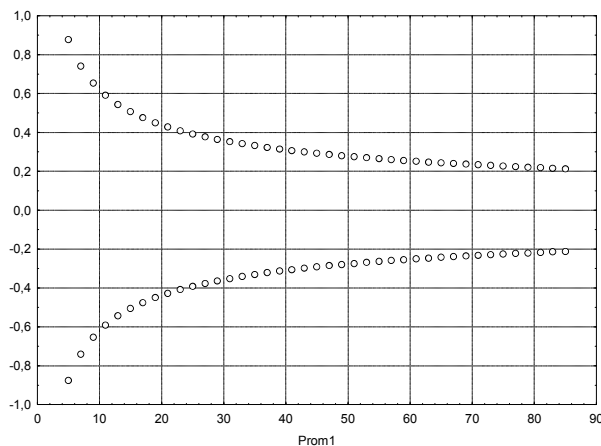
 s.Cells(I, 1) = n + 2 * I

 'zvětšení rozsahu výběru o 2

 Next I

End Sub

Vytvořte nový datový soubor o 3 proměnných a 41 případech. Po spuštění programu intsp1 se do proměnné v1 uloží rozsahy výběrů 5, 7, ..., 85, do v2 (resp. v3) dolní (resp. horní) meze 95% intervalů spolehlivosti pro μ . Vytvoření grafu: Grafy – Bodové grafy – Typ grafu Vícenásobný – vypneme Lineární proložení – Proměnné X v1, Y v2, v3 OK, OK.

Vidíme, že šířka intervalu spolehlivosti klesá se zvětšujícím se rozsahem náhodného výběru, zprvu rychle a pak stále pomaleji.

Úkol 4.: Sledování vlivu rizika na šířku intervalu spolehlivosti (při konstantním rozsahu výběru)

Pro hypotetický náhodný výběr rozsahu $n=25$ z rozložení $N(0,1)$, jehož výběrový průměr se realizoval hodnotou 0, vypočítejte dolní a horní meze $100(1-\alpha)\%$ intervalů spolehlivosti ($\alpha=0,20, 0,19, \dots, 0,01$) pro μ a graficky znázorněte závislost těchto mezí na riziku α .

Návod: Z Učebních materiálů stáhněte program intsp2.svb a otevřete ho v programovacím okně.

Option Base 1

Dim s As Spreadsheet

Sub Main

alfa = 0.21

'počáteční hodnota rizika

m = 0

'pevně zvolený průměr

sigma = 1

'pevně zvolená směrodatná odchylka

n = 25

'pevně zvolený rozsah výběru

Set s = ActiveSpreadsheet

For I = 1 To 20

s.Cells(I, 2) = m - VNormal(1 - (alfa - I / 100) / 2, 0, 1) / Sqrt(n)

'dolní mez intervalu spolehlivosti

s.Cells(I, 3) = m + VNormal(1 - (alfa - I / 100) / 2, 0, 1) / Sqrt(n)

'horní mez intervalu spolehlivosti

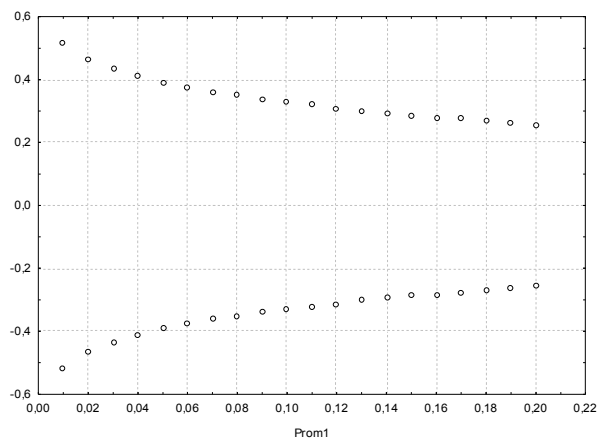
s.Cells(I, 1) = alfa - I / 100

'zmenšení rizika o 1/100

Next I

End Sub

Vytvořte nový datový soubor o 3 proměnných a 20 případech. Po spuštění programu intsp2 se do proměnné v1 uloží rizika 0,20, 0,19, ..., 0,01, do v2 (resp. v3) dolní (resp. horní) meze 100(1- α)% intervalů spolehlivosti pro μ . Vytvoření grafu: stejným způsobem jako v předešlém případě.

Vidíme, že šířka intervalu spolehlivosti s rostoucím rizikem klesá.